

Н. Кочубай.

Деякі уваги з приводу статті М. Д. Добрянського: „Фашистівський корпоративізм і становий принцип В. Липинського.

(Продовження).

10. Достойнство у В. Липинського наскрізь єрархічне, як єрархічним є саме життя, котрому воно служить. Тільки ця єрархічність достойнства, яке не відривається ані від вічного, ані від тимчасового, ані від мір в часі, знаходить свій вираз в єрархії подвійній, що доповнює одна другу в єдності без злиття і в ріжності без суперечности: в єрархії Божій — духових достойнств, рукоположній, ідучій від гори до долу, від вічного життя до тимчасового, і єрархії людській, світських достойнств, що іде і розвивається з долу до гори, від нижчих ступнів достойнств до вищих.

11. Таке в загальних рисах реальне достойнство, що відповідає органічному принципу. Йому чужа ліберальна, раціоналістична бездостойність, що жиє перевагою розуму. Йому чужа і абсолютістична волюнтаристична наддостойність, що намагається жити з грубої сили.

Словом, ані людина з перерозвитою головою й охлялим тілом, подібна до гомункулюса, що жиє з хитрощів, ані людина з перерозвитими біцепсами і квадратною маленькою головкою, подібна до робота, що жиє з брутальности. Розуміється, і не метис, що схрещує в собі прикмети цих двох матеріялістичних, вихованих на утилітаризмі типів, а нормально духово і фізично розвинена людина, що не втікає ані від життя, ані з бойовищ, ані від смерти. Людина, здібна до дійсного подвигу в життю, що керується в бойовищах і до смерти не легким, а прикметним і якісим. Людина зі зрозумінням, що створена вона для життя, а не для смерти, для служення життю, а не смерті — до смерти і через свою смерть життю інших. Людина, яка памятає, що життям оцінюється подвиг, а не фактом смерти і що смерть має лише ту ціну, що чогось більшого, як життя, не можна віддати.

12. В цьому достойнстві виявляються не тільки лицарські чесноти, суцільність, свідомість, непохитність, витривалість, сила, любов і добро, але теж основні прикмети органічного принципу: ніщо само собою ані не стверджується, ані не негується, все набирає вартости з огляду на думку Бога в вічності, суть і зміст тимчасового та міри в часі. Все, що стверджується, одержує вирішення в гармонійному сполученню.

Всі ці риси являються природньою прикметою того руху, який Вячеслав Липинський назвав консерватизмом. Вони і відріжнюють консерватизм від матеріялістичного лібералізму, від культу, що вірує в кількісний поступ і спирає свої

твердження та негачії на піску діалектичних теорій, що не визнають органічних сполучень соціального тіла як основу його розвитку. Відрізняється консерватизм і від матеріялістичного абсолютизму, що спирає свої негачії і твердження на „ганит системи“, яка замикає живий зміст тіла і доводить його через злиття в суперечності безприкметного ентузіазму з непосильним тягарем до знесення — реакції в його єдиному реальному значінню — упадку.

13. Для Муссоліні джерлом наддостоїнства є служення системі, що виникла в даний момент і з даних обставин. Він визнає духову істоту, визнає душу, тільки це визнання впливає не з потреб людини, а з потреб системи і тому має більш діалектичний характер — формальний і утилітарний.

Увага у тій системі звернена на волю та волеві імпульси, якими керує раціональне хотіння — імперіялізм кількісний, брутальний непозбавлений, правда, деякої прикметности внаслідок визнання Бога.

Отже наддостоїнство це „вільна композиція“, накинена згори на соціальне тіло народу і відповідна потребам системи в часі. І хоч органічність соціального тіла не тільки не негують, але й гльорифікують, але не вона виявляє себе в фашизмі і системі, а навпаки фашизм і система його собі підпорядковують, творячи з його „хаосу“ льогічні порядки і прищеплюючи йому свої закони.¹⁾

14. Наддостоїнство в фашизмі так стисло звязане з системою, що ліпше повернути до нього, коли буде річ про систему. Тут ще відмітимо одну рису його протилежности з достоїнством.

Достоїнство у В. Липинського не призване творити життя, а підготовляти ґрунт життю, ідучи в сторону більшого спротиву — від якостей релятивних до того, що царственно існує та діє понад волею людською.

Наддостоїнство намагається декретувати життя і нищити всякий спротив, ідучи до легшого — того, що можна опанувати волею, матеріяльною силою й емоціональним підйомом²⁾

¹⁾ Єрархічність в фашизмі йде з гори до долу. Це противне природності, бо людська єрархія йде з долу до гори. По друге це родить небезпеку конфліктів з духовою єрархією, яка природно йде з гори на діл. Ці конфлікти ми і бачили і мабуть ще побачимо.

²⁾ Звідсіля не слідує мяккотілість органічного принципу. Він не тільки не негує завоювання, але і підносить його на рівень чеснот. Тільки в ґрунті річей завоювує не груба сила, а достоїнство. Тому завоювання це не помста, або підярємлення, а подвиг, що залишає живими моральні основи — відповідає побідник, а не переможений, сильний, а не слабкий; сильний захищає, а не висмоктує слабих і т. д. В абсолютизмі завоювує груба сила й підпорядковує собі переможеного. Це зовсім ріжні імперіялізми, і ріжні патоси — право і сила. Останній має, як видко, деякий успіх серед деяких українських кругів і тому радо обвинувачують В. Липинського в мяккотілості. Чи воно справді так? Про виявлення органічного принципу в українських умовах задля безпринципности одних і однопринципности других в області дії нічого сказати не можна. Але абсолютистичний нахил в українських умовах, як не назовні, через недостачу відповідної матеріяльної сили, то внутрі вже приніс і несе плід. Почавши з теоретичного вирізування

15. Така ж глибока різниця і поміж обома принципами в питаннях соціального тіла.

Органічний принцип рівно противиться як ліберальній безпринципності — „вільному кочованню“, що базується на індивідуалізмі, так і абсолютистичній однопринципності — принципів орди, що спирається завжди на колективізм, який відповідає потребам даного принципу. Органічний принцип шукає натомість реального вирішення соціальної проблеми в гармонійному сполученню одноосібного і колективного достоїнства в нутрі і назовні кожного достоїнства, будь то сімя, рід, племя, нарід, нація, або відповідаючі їм трудові об'єднання.

Фашистівський принцип теж негує безпринципність і „вільне кочовання“ матеріялістичного лібералізму. Натомість він визнає принцип злиття, принцип орди і, як кожний абсолютизм, визнає лише відповідаючі системі принципи, а також одну лише, пануючу, відповідаючу системі, форму збірного життя. Особистість принижує, бо міряє її не відповідно до її гідности, а відповідно до того, в якій мірі вона служить пануючому і визнаному системю збірному життю.

Отже одноосібний початок і збірний (колективний) звязані тут штучно — служенням системі. Введені є там два принципи: принцип злиття, що неутралізує суперечності і принцип сталого розмежування різностей. Обома принципами оприділюють єдність. На них і побудований так званий корпоративізм.

Ще передчасно про нього судити, але тепер вже можна відмітити одну рису — штучність і відсутність органічного звязку з корпоративізмом середньовічним, хоча б в образі, пристосованому до сучасних умовин.

Розуміється, про якусь органічну приємливість речі бути не може. Коли ліберальний устрій знищив останки корпоративізму середньовіччя в самій його органічній ідеї й істоті та кинув саму працю на поталу хвиль „свободи“, „рівности“ і „братерства“, а ці знову кинули її в обійми анти-державного, а в наші часи державного синдикалізму, не можливо органічно звязатись з тим, що до щенту знищене. Але це не дає основи відкидати саму життєву основу корпоративізму — органічність, — і робити з корпоративізму вільну композицію. Життя завжди вказувало на небезпеку безбатченства, вказувало і на те, що там, де порушений фактичний звязок, його може замінити спільність основ, ідей і почувань. Можна бути певним, що коли б в наші часи повстав органічний корпоративізм (а він розуміється психольо-

„ляхів“ і такого теоретичного вирізування „москалів“, діло звелось до вирізування „своїх“. Це упрощення свідчить, що животна сторона абсолютистичного імперіялізму найближча українським абсолютистам. Але, якщо можна порівняти абсолютизм український з іншими, то впадає в око, що в той час, коли інші абсолютизми звертали головну увагу проти комунізму й аморальности та проявляли тенденції наближення до християнських і органічних принципів, українські примітивісти якраз навпаки, мають тенденції наближитись до чисто скотського більшовічного життя. Але не треба тратити надії. Коли нащоїдає і нащоїсть ходити когортами, то мусить і нащоїсти жити в хліву.

гічно мусить повстати), то він виявить ті ж самі органічні основи, що жили в корпоративізмі середньовіччя, тільки зреформовані відповідно до сучасного рівня культури, що змінить його обличчя, але не ідею органічності. Ідеологі ж фашистського корпоративізму весь час підкреслюють і силкуються доказати (хоч це з природи річей ясно), що фашистський корпоративізм зовсім інший, як корпоративізм середньовіччя і різниться тим, що він ніби відкритий, а середньовічний був замкнений. В суті річей це діалектика. Немає абсолютної позитивності ані в відчиненості ані в замкненості.

Сімя, рід, племя, нарід в свої часи були замкненими, але поволі розмикалися згідно з вимогами життя і рівня культури. І це зрозуміле. В якійсь мірі кожний організм є замкненим і відкривається, виконуючи деякі функції. В деякі моменти кожний живий організм мусить замикатись, щоб запобігти небезпекам. Також бувають моменти, коли ця замкненість є небезпекою для самого організму, бо спричинює його заник і заник його функцій та робить його непотрібним. Діло лише в тому, щоб та чи інша замкненість, або та чи інша відчиненість не тільки не шкодила кровобігові й обмінові речовин в самому організмі і в тих, з якими він органічно зв'язаний, але навпаки, як органічні сприяли тим функціям та обороняли організм від евентуальних небезпек.

Тому треба припустити, що корпоративізм, побудований на злитті і постійному розмежуванню не може бути довговічним, бо відсутність органічності й еластичності робить його нездібним боронити себе самого. Він існуватиме, поки існує система.

16. Але повернемо до принципів.

Як видно з вище сказаного органічний принцип намагається вивести соціальне тіло з зачарованого кола матеріалістичного світогляду, в якому все зударяються поміж собою в різних формах абсолютистично-колективних принципі з ліберально-індивідуалістичними, при чім заміняють і перемагають один одного в міру того, наскільки злиття або розпорошення доведені до абсурду.

Абсолютистичний принцип, що з огляду на розпорошеність, тління і смерть в останніх часах починає перемагати, навпаки, залишає соціальне тіло в вище згаданому зачарованому колі. Тому, хоч мабуть він і допускає свіже повітря і промінь сонця в льох, в якому тепер гниє соціальне тіло, він все ж таки не виводить його на світ Божий, де соціальне тіло могло б знову прибрати образ і подобу Божу, в гармонійному сполученню одноосібного і колективного, початку знайти своє відповідаюче органічним прикметам достоїнство.

17. Вивести соціальне тіло на світ Божий з льоху протир, в якому культивуються теорії боротьби на знищення одних організмів соціального тіла другими (класова боротьба) — значить вирішити ту зовнішню системо-політичну проблему, що стоїть перед людством задля органічних зв'язків і органічних взаємовід-

